

Hormoonpreparaten doorheen een vrouwenleven

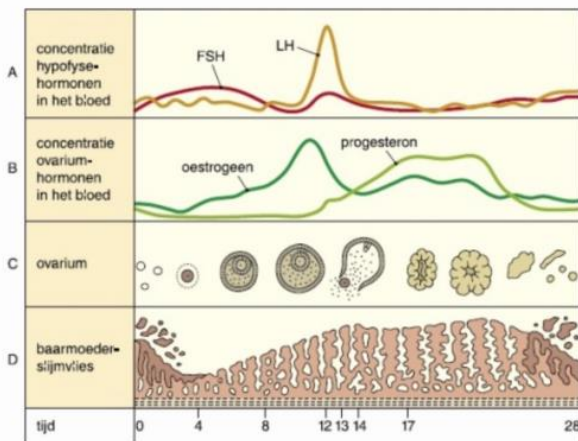
BAF, KAVA, KLAV en KOVAG organiseerden afgelopen maand de opleiding 'Hormoonpreparaten doorheen een vrouwenleven'. Het anticonceptiegebruik bij vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-49 jaar) is het laatste decennia sterk toegenomen. Ongeveer **8 op de 10 vrouwen in de vruchtbare leeftijd in België gebruikt anticonceptie**.¹ In de apotheek kom je heel frequent in contact met een voorschrift voor anticonceptie bij vrouwen van verschillende leeftijden. Reden genoeg om nog eens een duidelijk overzicht te geven tijdens een opleiding.

Michael Ceulemans, de spreker van deze opleiding, is apotheker en doctor in de farmaceutische wetenschappen, en daarnaast ook docent en onderzoeker aan de KU Leuven. De focus van zijn onderzoek ligt op het gebruik en de veiligheid van geneesmiddelen tijdens zwangerschap en borstvoeding en op de rol van de officina-apotheker in het kader van woman's health (bijv. bij noodanticonceptie). Via het **BELpREG register** kunnen zwangere vrouwen sinds kort hun ervaringen delen en zo bijdragen aan de uitbreiding van kennis over het gebruik van geneesmiddelen tijdens de zwangerschap. Daarnaast is Michael ook geneesmiddelinformatiespecialist binnen de zwangerschapsafdeling 'Moeders van Morgen' van Lareb (NL).

Aangezien de kennis van fysiologie hand in hand gaat met de kennis van de farmacologie, begon de les met een korte herhaling van de fysiologie van oestrogenen en progestagenen. De menstruele cyclus en de belangrijkste functies van oestrogenen en progestagenen werden herhaald. Vervolgens werd een overzicht gegeven van het werkingsmechanisme van oestroprogestagene en progesteron-only bevattende anticonceptiva (*zie onderstaande figuur*).

Door Apr. Paulien Michiels

1. [Cijfers anticonceptiegebruik in België | Sensoa](#). Laatst geraadpleegd op 6/12/2022
2. <https://phil.apb.be/nl-BE/>. Laatst geraadpleegd op 22/12/2022

Figuur 1: Natuurlijke menstruatiecyclus (bron: Bios 6.1/6.2, deel 2)

In de apotheek is er een heel uitgebreid gamma van verschillende soorten anticonceptiemiddelen beschikbaar. Hieronder een beknopt overzicht:

Combinatiepreparaten: oestrogenen + progestagenen	Enkel progestageen
Oraal (pil)	Minipil (desogestrel – drospirenon)
Transdermaal (pleister)	Prikkpil
Vaginaal (Ring)	Intra-uterien device (hormonaal spiraal)
-	Implantaat

Al deze verschillende opties werden besproken tijdens de opleiding. Ook de nieuwe, “5de generatie”, pil op basis van het foetale oestrogeen estetrol (Drovelis® en Lydisilka®) werd besproken. Meer info over deze meest recente anticonceptieve pil kan je vinden in de e-learning van IPSA.

Begeleiding bij een eerste uitgifte, een tweede uitgifte en een herhaalde uitgifte bij anticonceptie kan soms een uitdaging zijn in de apotheek. Tijdens deze opleiding werd aan de hand van een aantal casussen en een handige tool, die speciaal voor deze opleiding ontwikkeld werd, het begeleidingsgesprek van anticonceptie in detail besproken. De intake van het gesprek (welke open vragen stel je), doel en werking, gebruik, nevenwerkingen, therapietrouw en de afsluiting van een begeleidingsgesprek kwamen aan bod. De tool die ontwikkeld werd bevat al deze elementen in een (digitale) steekkaart. Dat geeft apothekers een geheugensteuntje om een volledig begeleidingsgesprek te kunnen uitvoeren bij de aflevering van orale anticonceptie.

Ook de minipil (POP – Progesteron-only pil) is aan bod gekomen. En ook hier werd de meest recente pil (Slinda®, op basis van het progestageen drospirenon) besproken. Daarna ging het ook over een aantal veelvoorkomende interacties die opnieuw aan de hand van casussen aan bod kwamen. We onthouden hieruit dat er heel wat interacties kunnen optreden met anticonceptie en dat we als apotheker hier altijd alert voor moeten blijven. Denk maar aan de interactie met Lamictal®, Tavanic®, Tegretol®, L-thyroxine® en meer, die je allemaal kan terugvinden op PHIL-app.²

Aan het einde van de opleiding kwam hormoonsubstitutie (HST) bij vrouwen in de menopauze kort aan bod. Ook hier werd de eerste uitgifte begeleiding besproken en werden enkele aandachtspunten aangehaald. Wat we hieruit vooral kunnen onthouden is dat er bij systemische hormoonsubstitutie gekozen wordt voor de associatie met een progestageen, al dan niet continu, indien de baarmoeder nog aanwezig is om zo het risico op endometriumhyperplasie tegen te gaan. Na een hysterectomie is

Door Apr. Paulien Michiels

1. [Cijfers anticonceptiegebruik in België | Sensoa](#). Laatst geraadpleegd op 6/12/2022
2. <https://phil.app.be/nl-BE/>. Laatst geraadpleegd op 22/12/2022

de associatie van een oestrogeen met een progestageen niet nodig. Let ook hier zeker goed op mogelijke interacties met de (systemische) hormoonpreparaten.

Om de opleiding helemaal volledig te maken werd ook nog een woordje uitleg gegeven over de nieuwe adviezen rond noodanticonceptie. Wanneer we opzoekwerk doen over noodanticonceptie, merken we dat er – in het verleden – heel wat tegenstrijdige informatie over dit onderwerp beschikbaar is/was. De adviezen van BCFI, APB en Domus Medica kwamen in het verleden niet overeen. Dit is te verklaren door een verschil in interpretatie en een gebrek aan studies in verband met de effectiviteit van levonorgestrel en ulipristal en interactie tussen ulipristal en (circulerende) progestagenen. De nieuwe evidence-based adviezen rond noodanticonceptie werden toegelicht. Hier werd aangehaald dat het steeds belangrijk is om rekening te houden met de specifieke situatie / context, en niet zo maar zonder enige reflectie de (nieuwe) beslisboom te volgen, zeker bij vrouwen die geen anticonceptie gebruiken. Daarnaast werd duidelijk dat er ook steeds rekening gehouden moet worden met een aantal andere factoren zoals, onder andere, het tijdstip van het onbeschermd seksueel contact, het gebruik van co-medicatie (met risico op mogelijke interacties), het geven van borstvoeding etc. Voor een volledig overzicht van (intake)vragen en advies wordt verwezen naar het ondersteunende protocol voor de uitgifte begeleiding van de noodpil. Al het materiaal rond noodanticonceptie, inclusief dit protocol, is terug te vinden via APB.

Het was een interactieve opleiding die goed scoorde bij de aanwezige apothekers.

Door Apr. Paulien Michiels

1. [Cijfers anticonceptiegebruik in België | Sensoa](#). Laatst geraadpleegd op 6/12/2022
2. <https://phil.apb.be/nl-BE/>. Laatst geraadpleegd op 22/12/2022

BELpREG - Onderzoek naar het veilig gebruik van geneesmiddelen tijdens de zwangerschap

Ondanks het frequent gebruik van geneesmiddelen door zwangere vrouwen, weten we voor veel geneesmiddelen die op de markt zijn onvoldoende over de veiligheid van het gebruik ervan tijdens de zwangerschap. Hier wil het **BELpREG project** van de KU Leuven iets aan veranderen!

In het BELpREG project vullen zwangere vrouwen tijdens en na hun zwangerschap **online vragenlijsten** in over, onder andere, het **gebruik van geneesmiddelen, zwangerschapscomplicaties en de gezondheid van moeder en kind**. De 'real-world' gegevens die vrouwen in BELpREG registreren, zullen op termijn bijdragen aan het vergroten van onze kennis over de **veiligheid van geneesmiddelen**.

Ook zwangere vrouwen die géén geneesmiddelen kunnen trouwens deelnemen aan BELpREG.

Help jij als apotheker mee om BELpREG bekend(er) te maken?

Apothekers en farmaceutisch-technisch assistenten komen **vaak vroeg in de prille zwangerschap, of zelfs eerder, in contact met zwangere vrouwen!** Denk maar aan de aflevering van een zwangerschaps- en/of ovulatietest of foliumzuur. Als gevolg hiervan hebben jij en je collega's een heel **cruciale rol bij het informeren over en motiveren van (zwangere) vrouwen tot deelname aan BELpREG**. Verwijs zwangere vrouwen (≥ 18 jaar) naar de BELpREG website om hun deelname te starten (zie belpreg.be/aanmelden-voor-je-eerste-vragenlijst/), en vertel hen dat het invullen van de eerste vragenlijst het langst zal duren (tot 30 minuten of meer) – de daaropvolgende vragenlijsten zullen héél wat korter zijn en nemen voor sommige vrouwen slechts enkele minuten in beslag! Zwangere vrouwen kunnen zich op eender welk moment, ongeacht hun zwangerschapsduur, aanmelden voor deelname aan het BELpREG onderzoek.

Voor meer informatie, kan je een kijkje nemen op onze website (www.belpreg.be) en/of social media (facebook.com/BELpREG en instagram.com/belpreg). Op onze website vind je trouwens de digitale versies van het BELpREG promomateriaal die je vervolgens kan downloaden en afdrukken (je kan ook afgedrukt promomateriaal bij ons opvragen). Ook vind je er een algemene afbeelding die je kan delen op de website en/of social media van jouw apotheek om BELpREG mee te helpen promoten.

BELpREG is een onderzoeksproject van de KU Leuven. Neem bij vragen contact op met de onderzoekers via het algemeen e-mailadres info@belpreg.be, of rechtstreeks met BELpREG coördinator Dr. Apr. Michael Ceulemans (michael.ceulemans@kuleuven.be).

Door Apr. Paulien Michiels

1. [Cijfers anticonceptiegebruik in België | Sensoa](#). Laatst geraadpleegd op 6/12/2022
2. <https://phil.apb.be/nl-BE/>. Laatst geraadpleegd op 22/12/2022